

L. Kajzer

Sadłowo, st. 1, Zamek, gm. Rypin,
woj. wrocławskie, AZP 38-52/5

Informator Archeologiczny : badania 28, 102-103

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wymagają jeszcze dokładniejszej analizy, już teraz wypada stwierdzić, że potwierdzono tezę o chronologicznej wtórności skrzydła zachodniego w stosunku do wschodniego. Pierwotne skrzydło zachodnie to wydłużony prostokąt, w obrębie którego na poziomie przyziemia nie zidentyfikowano śladów murowanych podziałów poprzecznych ani śladów belek stropowych. Tak więc w pierwszej fazie funkcjonowania było to dość wysokie wewnątrz jednoprzestrzenne, oświetlone od zachodu dwoma ciągami wąskich, szczelinowych okienek, ułożonych w dolnej i górnej części płaszczyzny ściany zachodniej. Potwierdzono też dowodnie tezę o wtórności murowanych krążganków, zaś w skrzydle zachodnim znaleziono pozostałości pierwotnego, drewnianego zadaszania — ganku otaczającego skrzydło zachodnie od wschodu.

W trakcie tegorocznych badań zgromadzono spory zbiór zabytków ruchomych, głównie pochodzących z barokowej fazy funkcjonowania zespołu. Na uwagę zasługuje także spora kolekcja wczesnogotyckich detali architektonicznych, odkrytych w barokowych fundamentach (gdzie zostały wtórnie użyte).

W efekcie dotychczasowych badań wyróżniono ponad 13 faz budowlanych, z których co najmniej 5 pochodzi ze średniowiecznej fazy rozwoju klasztoru, a 3 dotyczą pałacu książąt raciborskich.

W roku 1995 przewidujemy kontynuowanie badań pałaców opackich i rozpoczęcie działań w bezpośrednim otoczeniu klasztoru w celu poznania zabudowy towarzyszącej.

Do czasu opracowania wyników dokumentacja i materiały będą przechowywane w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

**Sadłowo, st. 1, Zamek
gm. Rypin, woj. włocławskie
AZP 38-52/5**

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadził zespół Katedry Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem prof. dr. hab. L. Kajzera. Finansowane przez Wojewodę Włocławskiego. Pierwszy sezon badań. Późnośredniowieczny zamek rycerski.

Relikty zamku ulokowane są przy drodze z Rypina do wsi Sadłowo, na zachód od jej zabudowań, ok. 250 m od kościoła parafialnego. Jest to porośnięty drzewami i krzewami nieregularny kopiec o wymiarach 21 x 35 m, do którego przylega od strony wschodniej płaskie plateau o wymiarach 28 x 31 m. Całość w kształcie nieregularnego owalu otoczona jest od wschodu i południa pozostałościami nawodnionych fos.

W trakcie tegorocznych prac archeologiczno-architektonicznych wyeksplorowano 11 wykopów o łącznej powierzchni 205 m² i orientacyjnej kubaturze 500 m³. Znaleziono liczny materiał zabytkowy — łącznie ok. 14.500 zabytków ruchomych (ok. 6900 ułamków naczyń glinianych, 6800 destruktywów kości zwierzęcych oraz ok. 200 przedmiotów metalowych), który uporządkowano w 359 pozycjach inwentarzowych. Sporządzono typową dokumentację archeologiczną i architektoniczną: rysunkową, mechaniczną i opisową.

Po pierwszym sezonie badań skromnie zachowane relikty zamku w Sadłowie wydają się być niezmiernie interesujące, choć bardzo zniszczone. Stwierdzono, że relikty murów zamkowych zostały prawie doszczętnie rozebrane podczas budowy pobliskiej drogi — pozostałości zamku traktowano jako kamieniołom. Zaobserwowano skomplikowaną strukturę przestrzenną i chronologiczną założenia. Obiekt rysuje się jako dwuczłonowy i chyba dwufazowy, przy czym obie fazy datować można w stosunkowo wąsko zakreślonych ramach czasowych: między schyłkiem wieku XIV a początkiem wieku XV. Osiem wykopów (I, II, III, IV, VIII, IX, X i XI) zlokalizowano w zachodniej partii założenia. W części tej stwierdzono relikty kamienicy zamkowej (wymiar 14 x 26 m) otoczonej murem obwodowym, z międzymurzem o szerokości od 4,3 m do 5,5 m. Pozostałe wykopy (V, VI, VII) zlokalizowano w partii wschodniej, gdzie znaleziono relikty murów obwodowych, skrzydło południowe (może z bramą) oraz pozostałości zabudowy drewnianej na dziedzińcu. Tak

więc zamek w Sadłowie, w świetle tegorocznych obserwacji, składał się z części zachodniej, chyba starszej, z potężną kamienicą, oraz wschodniej ze skrzydłem południowym i zabudowaniami drewnianymi okolonymi murem obwodowym.

Wstępna analiza pozyskanych zabytków ruchomych wskazuje, iż okres funkcjonowania obiektu zamknąć można między schyłkiem XIV a połową w. XVII. Z najciekawszych zabytków wymienić trzeba fragmenty: żelaznych ostróg (jedna z gwiaździstym bodźcem), płytek pancerza, grotów beltów z tulejami i trzpieniami, grotu strzały, strzemion i elementów rzędu końskiego, krzesiwo ogniwkowe, kościaną okładzinę zdobioną linią ryta, 2 srebrne okucia zdobione minuskulnymi, gotyckimi literami „d” i „b” oraz gliniany ciężarek tkacki, a więc okazy związane tak z rzemiosłem rycerskim, jak i kulturą materialną dworu feudalnego.

Fundację zamku przypisać należy przedstawicielom rodu Świnków. Być może rozbudowano go na początku XV w. z inicjatywy marszałka Królestwa Polskiego Zbigniewa z Brzezia (z małopolskich Zadorczyków) lub późniejszych właścicieli — rodu Doliwów.

Zamek w Sadłowie po tegorocznych badaniach należy ocenić jako jeden z najciekawszych obiektów na Nizinie Polskiej zarówno z uwagi na skomplikowaną strukturę przestrzenną, jak i interesujący materiał zabytkowy.

Do czasu zakończenia badań dokumentacja i materiały przechowywane będą w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Badania będą kontynuowane.

Serock, st. II, gm. loco, woj. st. warszawskie — patrz: okres nowożytny

Sławków, st. 1
gm. Dąbrowa Górnicza, woj.
katowickie
AZP 97-51/1

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Katowicach

Badania prowadził mgr J. Pierzak. Finansowane przez Urząd Miasta w Sławkowie. Ósmy sezon badań. Relikty średniowiecznego zamku, XIII-XV w.

Zamek średniowieczny w Sławkowie znajduje się w południowo-wschodniej części miasta, w rejonie ulic Browarnej, Wąskiej, Zamkowej i Staropocztowej. Znaczną część obwodu warownego w partii południowo-wschodniej tzw. wielkiego zamku z 2. poł. XIII w. odkryto w latach 1989-1990. Przebieg muru obwodowego w partiach północno-wschodniej i północno-zachodniej ustalono na podstawie bardzo czytelnej konfiguracji terenu, która nakreśla zarys obwodu obronnego.

Badania w 1994 r. objęły teren w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu archeologicznego zlokalizowanego przy ul. Staropocztowej, obejmującego tylko część tzw. wielkiego zamku oraz cały „mały zamek”, powstały w wyniku redukcji programu budowlanego przez zamknięcie jednej z półbaszt w murze obwodowym wielkiego zamku, co dało w efekcie wieżę mieszkalno-obronną otoczoną początkowo fosą i parkanem, później dodanym wałem i poszerzoną fosą.

Teren po drugiej stronie ul. Staropocztowej, naprzeciw ogrodzonego rezerwatu archeologicznego przy budynku dawnego przedszkola, praktycznie nie był badany. W 1990 r. założono tu tylko małą sondę o wymiarach 1 x 1 m, która wykazała obecność pod powierzchnią ziemi muru kamiennego, wykonanego z dolomitu na zaprawie wapiennej, o analogicznej strukturze jak mur odkryty w obrębie rezerwatu. W 1994 r. postanowiono przebadać go w szerszym i dłuższym wykopie. Założono wykop o wymiarach 18 x 1 m, przy czym w miarę odkrywania nowych reliktyw muru poszerzano go.

Odkryto drugą półbasztę w obwodzie południowo-wschodnim, której zachowane mury — zachodni i część południowego — miały analogiczne wymiary jak półbaszta, z której